

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z powództwa Związku [...]

przeciwko PKP [...]

z udziałem interwenienta ubocznego Polskich Kolei Państwowych S.A. o

udostępnienie informacji publicznej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 lutego 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt V Ca .../16,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 20 września 2013 r. nakazał pozwanemu PKP S.A. w punkcie I - udostępnienie na piśmie powodowi Związkowi [...] w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się wyroku następujących informacji publicznych: 1. pełnej listy elementów infrastruktury kolejowej objętej umową dzierżawy z dnia 28 września 2001 r., zawartą pomiędzy pozwanym a PKP S.A. z siedzibą w Warszawie, na dzień 1 listopada 2010 r.; 2. pełnej listy elementów infrastruktury kolejowej objętej umową dzierżawy z dnia 28 września 2001 r.,

zawartą pomiędzy pozwanym a PKP S.A. z siedzibą w Warszawie, na dzień 1 kwietnia 2011 r.; 3. udostępnienie informacji, czy pozwany w okresie od 1 września 2010 r. do 1 kwietnia 2011 r., otrzymał od Polskich Kolei Państwowych S.A. z siedzibą w Warszawie elementy infrastruktury kolejowej w drodze innej czynności prawnej niż zawarcie umowy dzierżawy z dnia 28 września 2001 r.; 4. pełnej listy elementów infrastruktury kolejowej przekazanych przez PKP S.A. pozwanemu w drodze innej czynności prawnej niż zawarcie umowy dzierżawy z dnia 28 września 2001 r.; 5. udostępnienie informacji, czy pozwany jest właścicielem lub dzierżawcą lub dysponuje na podstawie innej umowy dostępem do następujących obiektów punktowej infrastruktury kolejowej w następujących lokalizacjach: (...); w punkcie II oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w punkcie III ustalił, że pozwany ponosi koszty procesu w 62%, a powód w 48%, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sąd Okręgowy w W., po rozpoznaniu apelacji pozwanego oraz interwenienta ubocznego, wyrokiem z dnia 23 września 2014 r. oddalił obie apelacje oraz zasądził od PKP [...] i Polskich Kolei Państwowych S.A. w Warszawie na rzecz Związku [...] kwoty po 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r., na skutek skarg kasacyjnych interwenienta ubocznego oraz pozwanego, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że pismem procesowym z dnia 13 kwietnia 2016 r. powód cofnął pozew i zrzekł się roszczenia, w zakresie w jakim roszczenia nie zostały prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 20 września 2013 r. Natomiast stosownie do art. 355 § 1 k.p.c., mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym przez art. 391 § 1 k.p.c., sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. A zatem sąd drugiej instancji, w razie cofnięcia pozwu w

postępowaniu apelacyjnym, może uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie na posiedzeniu niejawnym (art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.).

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego wniósł pozwany PKP [...] zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że pozwany spełnił świadczenie z zamiarem zaspokojenia żądania pozwu, a nie w związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu pierwszej instancji i celem uniknięcia jego przymusowego wykonania, co skutkowało tym, że zasadność powództwa nie została rozstrzygnięta, mimo że na skutek cofnięcia pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia wydanie wyroku nie stało się zbędne bowiem między stronami w dalszym ciągu istnieje spór o zasadność roszczenia, który sąd powinien rozstrzygnąć.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz wyroku Sądu pierwszej instancji w części uwzględniającej powództwo i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania kasacyjnego Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania Sądowi drugiej instancji. W każdym zaś przypadku wniósł o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

W uzasadnieniu podstaw skargi wskazano, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie było podstaw do wydania postanowienia o umorzeniu postępowania, a naruszenie art. 355 § 1 k.p.c. polegało na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że skarżący spełnił świadczenie z zamiarem zaspokojenia pozwu, a nie w związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu pierwszej instancji i celem uniknięcia jego przymusowego wykonania. W konsekwencji pomiędzy stronami nadal istnieje spór, który sąd powinien rozstrzygnąć bowiem skarżący spełnił świadczenie na rzecz powoda wyłącznie w związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu pierwszej instancji. Nie przestał jednak przeczyć zasadności pozwu, o czym świadczy wniesienie skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego i jej podtrzymanie w postępowaniu kasacyjnym. Sąd Najwyższy, uwzględniając skargi kasacyjne skarżącego oraz

interwenienta ubocznego, wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r., II PO 2/15, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, że pozwany PKP [...] jest podmiotem odrębnym od Skarbu Państwa i stosuje się do przepisów prawa handlowego, z których nie wynika, aby wykonywał zadania publiczne. Sąd Okręgowy umarzając postępowanie w sprawie nie dokonał oceny zasadności powództwa, a rozpoznając sprawę merytorycznie musiałby powództwo oddalić, gdyby powód nie był w stanie wykazać zasadności żądania.

Skarżący podniósł, że postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym. Wobec tego wystąpił z wnioskiem o wpisanie do protokołu posiedzenia zastrzeżeń o uchybieniach sądu w przepisach procesowych bowiem spełnił świadczenie nie z zamiarem zaspokojenia żądań pozwu, ale wskutek uprawomocnienia się wyroku i uniknięcia postępowania egzekucyjnego. Jednakże postanowieniem z dnia 14 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy odrzucił wniosek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 386 § 3 k.p.c. jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania, sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie. Umorzenie postępowanie przez sąd drugiej instancji następuje wówczas, gdy zaistnieją okoliczności, na skutek których wydanie wyroku w danej sprawie stało się niedopuszczalne lub zbędne. Stosownie do art. 355 § 1 k.p.c. wydanie wyroku staje się zbędne, jeżeli powód cofnął pozew ze skutkiem prawnym.

Wobec powyższego, w rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że Sąd Okręgowy uchylając wyrok i umarzając postępowanie w sprawie, odwołał się do pisma procesowego powoda z dnia 13 kwietnia 2016 r., którym powód cofnął pozew i zrzekł się dochodzonych roszczeń w zakresie, w jakim nie zostały prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego, wskazując, że pozwany wykonał zobowiązanie w całości, a powód zapoznał się z żądanymi informacjami. Biorąc

dodatkowo pod uwagę, że żądanie udzielenia informacji zostało zgłoszone cztery lata temu dalsze prowadzenie postępowania stało się bezprzedmiotowe. W orzecznictwie przyjmuje się, że sposób procedowania sądu zależy od treści czynności procesowych podjętych przez strony, w szczególności od tego czy powód podtrzymuje pozew, czy go cofa. Obecnie dominuje pogląd, że jeżeli powód po spełnieniu świadczenia przez pozwanego po doręczeniu pozwu nie cofnął pozwu, sąd oddala powództwo (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r., III CZP 119/13, OSNC 2015 nr 1, poz. 1). Cofnięcie pozwu z powodu zaspokojenia roszczenia nie jest cofnięciem pozwu w znaczeniu techniczno – prawnym, a zaspokojenie przez pozwanego roszczenia w toku procesu należy uznać za jednoznaczne z przegraniem sprawy przez pozwanego (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1951 r., C 593/51, OSN(C) 1952 nr 2, poz. 49; z dnia 22 stycznia 1954 r., II C 1514/52, Nowe Prawo 1953 nr 10, s. 93; z dnia 22 kwietnia 1959 r., IV C 37/59, LEX nr 1671381; z dnia 6 listopada 1984 r., IV CZ 196/84, LEX nr 8642; z dnia 10 lutego 2010 r., V CZ 1/10, LEX nr 786563; z dnia 8 sierpnia 2012 r., I CZ 62/12, LEX nr 1231462).

Inaczej rzecz się ma, gdy powód cofa pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia z uwagi na przesłanki niezwiązane z dobrowolnym zaspokojeniem roszczenia przez pozwanego w toku procesu. Oświadczenie powoda złożone na podstawie art. 203 § 1 k.p.c. dotyczy bowiem roszczenia w znaczeniu procesowym i oznacza niemożność skutecznego dochodzenia w przyszłości mogącego istnieć roszczenia materialnoprawnego. Zrzekając się roszczenia procesowego, powód rezygnuje ze zbadania jego zasadności w tym samym stanie faktycznym i wobec tego samego pozwanego. W razie ponownego wytoczenia powództwa o to samo roszczenie i przeciwko temu samemu dłużnikowi (pozwanemu), sąd powinien wydać wyrok oddalający powództwo, jeżeli dłużnik powoła się na wcześniejsze cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia przez powoda w poprzednim procesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2015 r., I CSK 789/14, LEX nr 1816550). Wówczas cofnięcie powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia stanowi negatywną przesłankę procesową do ponownego wniesienia powództwa o to samo roszczenie.

W niniejszej sprawie decydujące znaczenie ma więc ustalenie, z jakich przyczyn pozwany zaspokoił roszczenie powoda, bowiem lakoniczna treść uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie wyjaśnia tej kwestii i nie wynika ona z pisma powoda z dnia 13 kwietnia 2016 r. Prawidłowo zarzuca skarżący, że jeżeli świadczenie ze strony pozwanego nie jest następstwem uznania żądania pozwu, to w dalszym ciągu pomiędzy stronami istnieje spór o zasadność roszczenia, który powinien rozstrzygnąć sąd (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 1955 r., II CR 1449/54, OSNCK 1956 nr 1, poz. 12 czy wyrok z dnia 26 listopada 2002 r., I PKN 558/01, LEX nr 577446).

Wobec powyższego zasadny jest kasacyjny zarzut, że Sąd Okręgowy naruszył art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 3 k.p.c. w sposób mający istotny wpływ na wynik sprawy, przyjmując wyłącznie w oparciu o pismo powoda, że cofnięcie pozwu było następstwem uznania żądania przez skarżącego. Umknęło uwadze tego Sądu, że orzeczenia prawomocne są wykonalne, a możliwość wstrzymania prawomocnego orzeczenia reguluje art. 388 k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej, gdyby na skutek wykonania orzeczenia stronie mogła być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego lub uzależnić wykonanie tego orzeczenia - a w razie oddalenia apelacji także orzeczenia sądu pierwszej instancji - od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia. Oznacza to, że samo wniesienie skargi kasacyjnej nie zwalnia strony z obowiązku wykonania prawomocnego orzeczenia, na co zwracał uwagę skarżący, składając wniosek o wpisanie do protokołu posiedzenia zastrzeżeń o uchybieniach sądu w przepisach procesowych. W uzasadnieniu postanowienia nie ma natomiast innych ustaleń ani ocen prawnych co do tego, czy Sąd Okręgowy badał cofnięcie pozwu i jego skutki pod kątem innych przesłanek.

Powyższe argumenty przemawiały za uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

